

integrací trhů a vytvářením souladu mezi veřejným míněním a politikou Západu. Jinak bude nebezpečí, že budou vznikat nedorozumění, napětí, ekonomické a obchodní konflikty na Západě, které by mohly také nepříznivě ovlivnit politickou soudržnost Severoatlantického paktu.

Zpráva vede ke třem závěrům: v jednom z nich jde o porovnávací rozbory zákonodárství, ve druhém o sdružený prodej Sovětského svazu. Třetí uvádí ty části "zákona o obchodu a soutěži", které přímo souvisejí s problémy strategických kontrol.

-MW-

SYSTÉM ŘÍZENÍ V OZBROJENÝCH SILÁCH NĚMECKA A VELKÉ BRITÁNIE

Redakčním upravením materiálu ÚVIS navazujeme volným způsobem na článek uveřejněný ve Vojenské mysli č. 6/1991, pojednávající o strategickém řízení v armádě. Domníváme se, že je vhodné, aby naši čtenáři byli informováni i o konkrétních systémech strategického řízení moderních armád světa.

Německo

Ozbrojené síly Německa jsou komplexem, jehož základní složky jako personál, výcvik a vyzbrojování, jsou organizovány podle stanovených politických cílů. Vzhledem ke členství v NATO jsou některé činnosti sladčovány s tímto paktem. Plánování a plnění úkolů těchto sil je přímo kontrolováno spolkovým sněmem.

Plánování ve prospěch vojenské činnosti ve státní správě a v ozbrojených silách:

- dlouhodobé s výhledem na 15 let,
- pětiletý (střednědobý) plán spolkové vlády,
- podrobné (dílní) plány (např. pro vývoj určitého zbraňového systému) s výhledem až na 20 let (i s mezinárodní účastí),
- příspěvek k plánování v NATO s výhledem na 15 let.

Dlouhodobý plán ozbrojených sil je každým rokem upřesňován. Vychází z vojensko-politické směrnice ministra obrany, cíle a úkoly stanoví generální inspektor ozbrojených sil.

Tvorbu těchto základních podkladů ovlivňují vnitřní úkoly a poslání ozbrojených sil i vojenskostrategické postavení Spolkových ozbrojených sil (SOS) v NATO. Způsob plnění stanovených cílů určuje pojetí těchto sil, v němž jsou určeny úkoly jednotlivým druhům ozbrojených sil, vyzbrojování, správě, personálním otázkám a infrastruktuře. Podrobnosti jsou pak dány dílčím pojetím.

Za plánování odpovídá v ministerstvu obrany právní a správní oddělení, hlavní výzbrojní oddělení i druhy ozbrojených sil, které předkládají generálnímu inspektorovi návrhy plánu. Plán po schválení ministrem obrany se stává základem pro návrh rozpočtu Německa a plánování v Severoatlantickém paktu.

Za uskutečňování plánu odpovídají obě uvedená oddělení ministerstva obrany a druhy ozbrojených sil. Zde jsou vypracovávány podrobné plány např. pro vývoj a nákupy zbraňových systémů, výstavbu vojenských objektů, reorganizaci ozbrojených sil, cvičení atd. Odpovědnost za plnění plánu je rozdělena podle jejich důležitosti na inspektory druhů ozbrojených sil, generálního inspektora, státní tajemníky pro organizační otázky, vyzbrojování atd.

Ministr obrany má bezprostředně k dispozici organizační, plánovací, informační a tiskový štáb.

Hlavním úkolem **plánovacího štábu** je: "podpora vedení ministerstva při dlouhodobém základním vojenskostrategickém a obranně politickém plánování, a to vypracováváním myšlenkových modelů a rozborů". Tento štáb vypracovává opatření celé oblasti bezpečnostní, obranné a vojenské politiky, včetně plánování vyzbrojování i organizace ozbrojených sil. Těžiště i aktuální zaměření se mění. Úkoly štábu ukládá ministr nebo náčelník plánovacího štábu.

Štáb tvoří: náčelník, jeho zástupce, jím přidělený štábní důstojník a téměř dvacet civilních i vojenských osob s odpovídajícím vzděláním.

Základní členění plánovacího štábu zahrnuje tyto oblasti:

- bezpečnostní politiku,
- vojenskou strategii a operační podklady,
- cizí armády, poměr sil, krize a konflikty,
- kontrolu zbrojení a odzbrojení,
- plánování Spolkových ozbrojených sil,
- členění obrany a ozbrojených sil,
- vnitřní vedení, personál, výcvik,
- vyzbrojování, týl, infrastrukturu, dopravu,
- rozpočet, správu a právo, sociální věci.

Pro projekty se vytvářejí pracovní skupiny, které pracují podle zásad: rychle, důkladně, iniciativně a diskrétně.

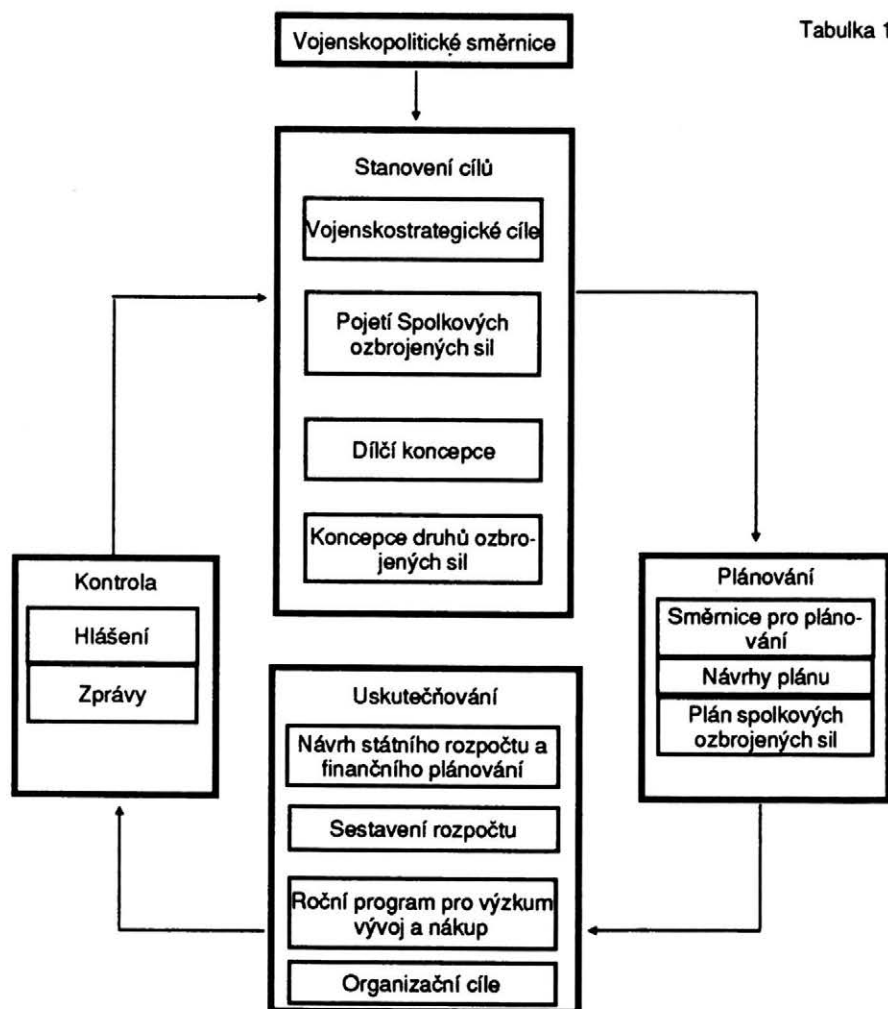
Ve spolupráci s ostatními odděleními ministerstva není štáb vázán na žádný služební postup, má neomezené právo na informace, nemá však žádné nařizovací právo.

Postup plánování je uveden v **tabulce 1**.

Úkoly rozvoje Spolkových ozbrojených sil jsou řešeny v těchto oblastech a institucích:

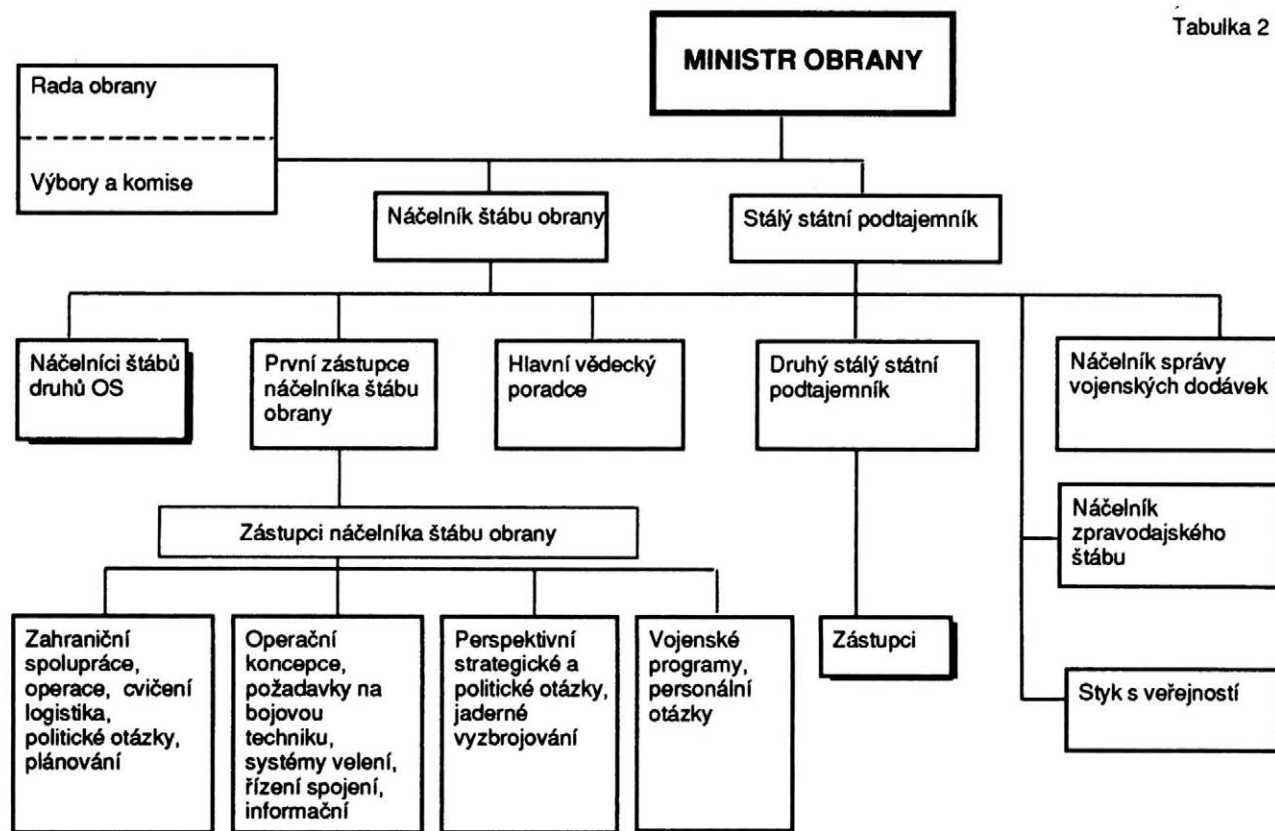
- společenskovo vědní výzkum a studie v Institutu sociálních věd SOS v Mnichově,
- rozvoj pojetí vnitřního řízení a výchovy ve Středisku vnitřního řízení v Koblenzi,
- výzkum a výklad německých vojenských dějin ve Vojenském historickém výzkumném ústavu ve Freiburgu,

Tabulka 1

- podklady pro plánování, rozhodování, cvičení a vyhodnocování cvičení v Úřadu pro studie a cvičení v Bergisch Gladbachu,
- studium jazyků s vojenskou odborností ve Vojenském oddělení spolkového jazykového úřadu v Hürthu,
- vojenská dokumentace a informatika v Dokumentačním a odborně informačním středisku Spolkových ozbrojených sil v Bonnu.

Na rozvoj SOS má vliv i vojenské vysoké školství, univerzity v Hamburku, Mnichově a Akademii pro velení Spolkových ozbrojených sil v Hamburku.

Všechna uvedená zařízení jsou řízena zástupcem generálního inspektora, řídícím štábem ozbrojených sil. Tento štáb má v podstatě stejná oddělení jako jednotlivé inspektoráty druhů ozbrojených sil, a to: výzbrojní, týlové, vojenské zpravodajství, plánování, vojenskopolitické řízení, spojení a elektronika, organizační.

Akademie pro velení SOS je ústředním zařízením ozbrojených sil Německa pro výchovu, vzdělávání a postgraduální studium důstojníků, s nimiž se počítá do vedoucích funkcí ve štábech druhů ozbrojených sil. Vědecká práce je zaměřena hlavně na otázky dalšího rozvoje výuky tak, aby se pohybovala na vysoké úrovni odpovídajících vědeckých poznatků. Velký důraz je kladen na individuální vědeckou práci pedagogického sboru. Autoři pracují v pracovní skupině pro rozvoj akademie.

Posluchači kursů pro důstojníky generálního štábu vybírají témata svých ročníkových prací podle seznamu, v němž jsou i témata požadovaná ministerstvem obrany. Ročníkové práce jsou dokumentovány, ukládány v Dokumentačním středisku. Posluchači mají možnost využívat rešeršních služeb tohoto střediska. Závěrem dvouletého kursu se pořádají semináře. (Např. pro ročník 1987-1989 to byl strategický seminář rozdělený do sedmi dílčích seminářů, na nichž přednášeli vedoucí představitelé NATO, gen. J. R. Galvin a pracovníci ministerstva obrany Německa.)

Velkou iniciativu ve zpracování vědeckých prací projevuje pracovní skupina společenských věd, která ve spolupráci se Střediskem vnitřního vedení v Koblenzi vyhotovuje "systematické dlouhodobé hodnocení perspektivních vlivů z oblasti politiky, hospodářství, školství a společnosti na vnitřní situaci Spolkových ozbrojených sil do roku 2000".

Středisko vnitřního vedení je školicím pracovištěm a zároveň výzkumným ústavem otázek vnitřního vedení. Každoročně jsou výcvikovým rozkazem ukládána a upřesňována podle požadavků jednotlivých oddělení ministerstva obrany témata k projektům, která jsou rozdělena do dvou oblastí. Podkladové práce obsahují témata např. k právní výchově v ozbrojených silách, řádu vnitřního vedení v ozbrojených silách atd. Ve druhé oblasti jsou vyhotovovány pomůcky k vedení psychologické obrany a politickému působení.

Pro potřeby ozbrojených sil tři civilní instituty uskutečňují výzkumy, ankety, sociologické studie a připravují jiné rozborové materiály, zabývající se nejen životem ozbrojených sil, ale i dopadem branné politiky na obyvatelstvo i na rodiny vojáků. Jsou to:

- EMNID - jeho výzkumné práce jsou neveřejné, jsou k dispozici pouze pro MO Německa,
- Institut für Demoskopie - Allensbach (neveřejné studie a výzkumy),
- SINUS - Institut (neveřejné studie a výzkumy).

Výsledky těchto výzkumů mají vysokou poznávací hodnotu a jsou velením SOS plně využívány. Výzkumy jsou zaměřeny jako podklady pro projednávání zásadních i dílčích otázek ozbrojených sil, které si vyžadují konkrétní opatření.

Velkou roli hraje propojení civilních a vojenských vysokých škol, aktivita civilních nadací, spolků, asociací atd., které pořádají semináře, symposia a organizují přednášky vedoucích činitelů ministerstva obrany i hostů ze zahraničí. Úvahy přednesené na těchto shromážděních bývají často základem pro stanovení dalších perspektiv branné politiky.

Otázky rozvoje vědy a techniky jsou řešeny zcela jiným způsobem. Jsou plně v rozhodovací pravomoci Hlavního výzbrojního oddělení ministerstva obrany, v jehož čele stojí ředitel, který je podřízen prostřednictvím státního tajemníka pro vyzbrojování ministři obrany. Hlavní oddělení má 504 zaměstnance, kteří tvoří dvě oddělení a jedno samostatné pododdělení. Po reorganizaci k 1. 7. 1990 má tuto organizaci:

Hlavní výzbrojní oddělení

- Pododdělení hlavních úkolů vyzbrojování

- Referáty:

1. Organizace, dohled na úřad pro vojenskou techniku a zbrojní dodávky.
2. Personální, plánování, vzdělávání.
3. Výzbrojní plánování, situace.
4. Spolupráce.
5. Všeobecné záležitosti.
6. Cenové záležitosti.

- Oddělení vojenské techniky

I. Pododdělení vojenské techniky

- Referáty:

1. Všeobecné otázky, zásady bojové techniky, ochrana životního prostředí.
2. Plánování.
3. Trendy přírodních věd, technologie.
4. Institucionální výzkum, schvalování externích plánů.
5. Vládní dohody, smlouvy.
6. Právní otázky, tajné patenty.

II. Pododdělení mezinárodní výzbrojní spolupráce

- Referáty:

1. Spolupráce s evropskými státy NATO.
2. Spolupráce s USA a Kanadou.
3. Vztahy se státy mimo NATO.
4. Zbrojní kontrola, vývoz CoCom.
5. Technické hodnocení cizích vojenskotechnických materiálů.

III. Pododdělení zbraňových systémů druhů ozbrojených sil

- Referáty:

1. Pozemní vojsko.
2. Letectvo.
3. Námořnictvo.
4. Vozidla, motory, simulátory.
5. Umělé suroviny, stavitelství, aerodynamika, letecká mechanika.
6. Technika hnacích jednotek, tribotechnika, zásobování energií.

IV. Pododdělení velení, průzkumu, informatiky

- Referáty:

1. Základy informační techniky, počítače, sítě.
2. Robotika, kybernetika, geofyzika, mikroelektronika.
3. Radiolokátory, rozpoznávání, navigace.
4. Optika, optoelektronika.
5. REB, přenos informací.
6. Řízení, zpracování informací.
7. Zpracování signálů, multisenzory,

V. Pododdělení zbraní a ochrany

- Referáty:

1. Výbušniny, pohonné hmoty.

2. Hlavní zbraně.
3. Rakety, řízené střely, kontejnerové zbraně.
4. Vyhledávání cílů, koncové navedení, účinky zbraní.
5. Ochrana proti konvenčním zbraním.
6. Protichemická ochrana a ochrana objektů.

- Oddělení zbrojních projektů

I. Pododdělení všeobecných záležitostí

- Referáty:

1. Všeobecné záležitosti, průřezové úkoly.
2. Návrhy plánů na vývoj, roční programy na vývoj a nákup, zplnomocněnec.
3. Centrální kontrola plánování.
4. Materiální požadavky, získávání a hospodaření.
5. Vládní dohody, mezinárodní právní otázky, mezinárodní smlouvy.
6. Otázka bezpečnosti, ochrana utajovaných skutečností, opatření pro krizi a válku.

II. Pododdělení projektů informační techniky

- Referáty:

1. Hospodářské a průřezové otázky, kontrola plánování.
2. Projekty NATO C³I, podpůrné projekty.
3. Námořnictvo, výzbroj, zdravotnictví, zvláštní úkoly - D.
4. Pozemní vojsko.
5. Vojenské letectvo.
6. Řídící štáb ozbrojených sil, nevojenská oddělení.
7. REB, spojovací systémy.
8. Projekty pro dálkové spojení.

III. Pododdělení projektů pozemního vojska

- Referáty:

1. Hospodářské a průřezové otázky, kontrola plánování.
2. Obrněná vozidla - D.
3. Protitanková a protiletectvá obrana.
4. Dělostřelectvo.
5. Ženíjní výstroj, kolová vozidla.
6. Bezpilotní prostředky.
7. PHM.

IV. Pododdělení projektů vojenského letectva

- Referáty:

1. (neuvedeno).
2. Tornado a JF-90 - D.
3. JF-90.
4. Letouny.
5. Vrtulníky.
6. Pozemní protivzdušné ŘS.
7. Letecké protiletectvé a letecké protizemní ŘS.

V. Pododdělení projektů vojenského námořnictva

- Referáty:

1. (neuvedeno).

2. Hladinová plavidla.
3. Ponorky, torpéda.
4. Boj s minami.
5. Hladinové protihladinové ŘS, PVO.

Otázky výzkumu a vývoje řeší oddělení vojenské techniky. Oddělení zbrojních projektů se zabývá řízením a kontrolou konkrétních zbrojních projektů.

Rozvoj vědy a techniky se řídí dílčími plány a programy, které jsou přijímány na základě stanovení vojenskotechnických cílů. Ty jsou podkladem pro zadávání kontraktů na vývoj vojenské techniky. K tomu jsou určeni ředitelé programu.

Otázkami nákupu vojenské techniky se zabývá Spolkový úřad pro vojenskou techniku a dodávky, který je samostatným zařízením MO se svými 13 odděleními, zkušebními středisky, dalšími zařízeními výzkumné a vývojové základny s celkovým počtem 19 000 zaměstnanců.

Velká Británie

Vojenská politika je klíčovou oblastí v zahraniční a bezpečnostní politice britské vlády, která je určována kabinetem. V rámci kabinetu je ministr obrany odpovědný za formulování a uskutečňování obranné politiky, skládá účty parlamentu.

Hlavní zásady britské politiky obrany jsou každoročně vyjádřeny v Prohlášení o stavu obrany, které obsahuje pohled vlády na problémy, ovlivňující současnou mezinárodní situaci a závěry. Důraz je kladen na závazky Velké Británie vůči NATO. Tyto zásady jsou dlouhodobě stanoveny Výborem obrany, který řídí vojenskou politiku země, rozebírá vojenskopolitickou situaci a zpracovává plány pro přechod z mírového na válečný stav. V čele Výboru obrany stojí ministerský předseda.

Hlavním výkonným orgánem u ministerstva obrany je Rada obrany, které předsedá ministr obrany. Členy jsou jeho stálý zástupce a náměstci, náčelník štábu obrany, poradce pro vědeckou činnost i další funkcionáři. Rada řídí štáby druhů ozbrojených sil. Jedním z jeho výborů je Výbor pro výzkum, jehož předsedou je hlavní vědecký poradce a členy zástupce náčelníka štábu obrany pro systémy, zástupce pro programy, personální otázky i zástupci státního podtajemníka, zástupce hlavního vědeckého poradce, náčelník námořních systémů, výzbrojní správy a leteckých systémů.

Výbor náčelníků štábů plánuje a řídí použití ozbrojených sil, je poradním orgánem vládního kabinetu v otázkách strategie, vojenských operací i celkové vojenské politiky.

Ministerstvo obrany tvoří tři hlavní oblasti:

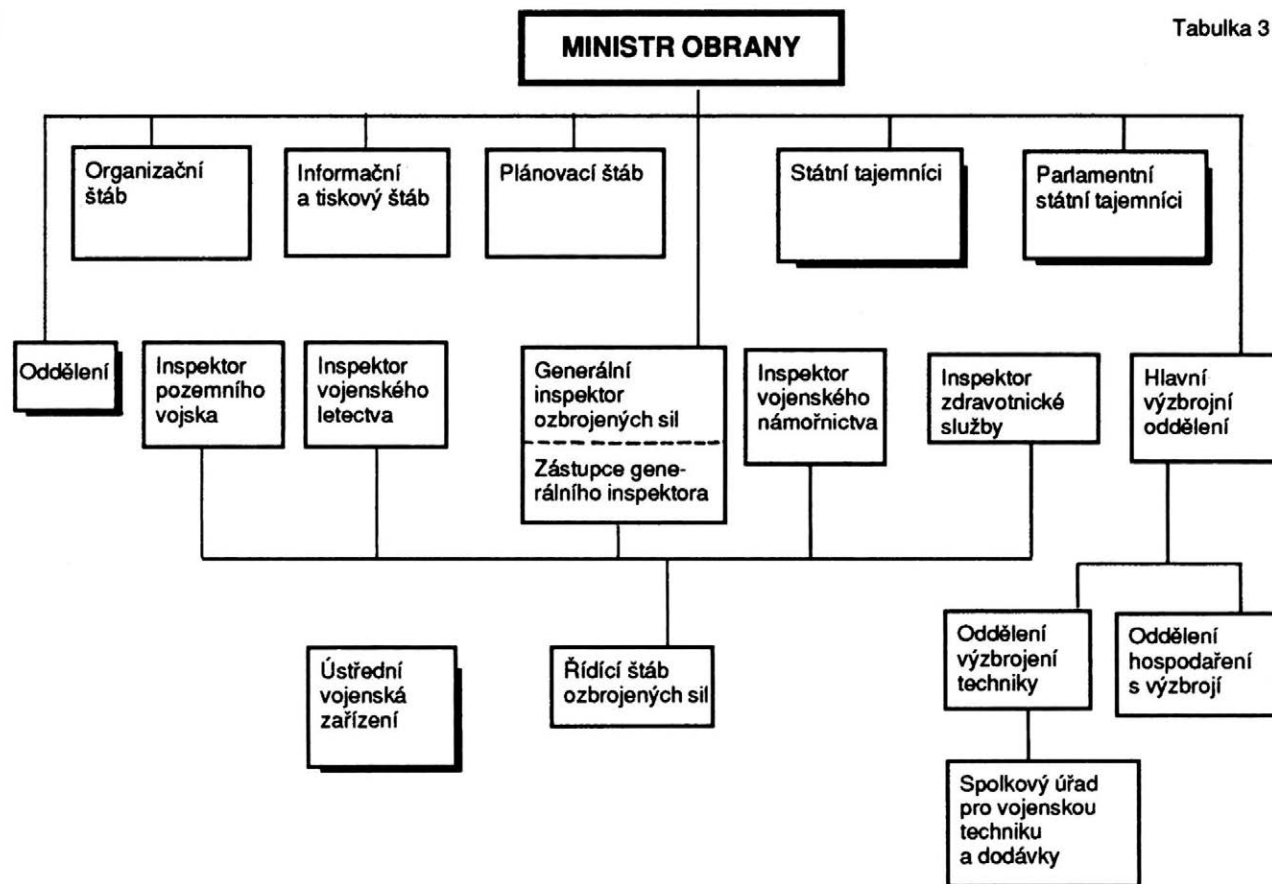
- ústřední štáby,
- štáby jednotlivých druhů ozbrojených sil,
- správa vojenských dodávek.

Do oblasti ústředních štábů patří štáb obrany, úřad pro řízení a rozpočet, vědecký štáb ministra obrany, zpravodajský štáb a štáb pro styk s veřejností.

Zodpovědnost za řízení je rozdělena mezi náčelníka štábu obrany (NŠO) a stálého státního podsekretáře. NŠO je odpovědný za přímé řízení v odborných vojenských otázkách, zvláště řízení vojenských operací. Stálému státnímu podsekretáři je štáb podřízen v politických, parlamentních otázkách a otázkách spolupráce s ostatními ministerstvy.

Štáb obrany je rozdělen podle pracovní náplně do čtyř skupin:

1. Strategie a politické otázky.

Pracovní náplní skupiny je vypracování dlouhodobých prognóz strategických, politických a operačních aspektů budování britské jaderné i konvenční odstrašující síly.

2. Programy a personální otázky.

Skupina se kromě personálních otázek zabývá vymezováním vojenských pořadů v přidělování zdrojů, ovlivňuje vojenské programy i zbrojní požadavky jednotlivých druhů ozbrojených sil.

3. Systémy.

Zdůvodňuje operační požadavky na výzbroj, vytyčuje cíle vojenského výzkumného programu v souladu s přijatými operačními pojetími.

4. Závazky.

Formuluje požadavky na geografické rozvinování ozbrojených sil.

V čele skupin stojí zástupci náčelníka štábu obrany.

Úřad pro řízení a rozpočet centrálně ovlivňuje prvenství zbrojních výdajů, kontroluje je. Dělí se na čtyři skupiny:

● Zdroje a programy.

Sladuje a řídí roční a dlouhodobé výdaje ministerstva obrany. Vypracovává dlouhodobé i krátkodobé předpovědi, na jejichž základě připravuje návrh vojenského rozpočtu. Hlavní návrhy vojenských výdajů včetně nových programů modernizace ozbrojených sil podléhají prověrci této skupiny.

● Finance.

Zodpovídá za finanční řízení ministerstva včetně kontroly vydání a záležitostí parlamentní zodpovědnosti za čerpání vojenského rozpočtu.

● Administrativní záležitosti.

Řídí a kontroluje administrativně finanční záležitosti, zodpovídá za finanční kontrolu plateb příslušníků ozbrojených sil a záležitosti spojené s vlastnickými a smluvními právy ministerstva obrany.

● Personální otázky a logistika (týlové zabezpečení).

Zodpovídá za odbornou přípravu, pracovní podmínky i ostatní záležitosti civilních zaměstnanců. Řídí metrologický úřad a rozvoj informačních technologií.

V čele skupin stojí zástupci druhého státního podsekretáře, jemuž jsou podřízeni. Za celkové řízení úřadu odpovídá stálý státní podsekretář.

Vědecký štáb ministerstva obrany

V čele stojí hlavní vědecký poradce, který je podřízen ministru obrany prostřednictvím stálého státního podsekretáře. Štáb uskutečňuje nezávislé rozborů, přijímá doporučení v celé oblasti výhledových programů ministerstva obrany. Stanovuje dlouhodobé strategické cíle vědeckotechnického rozvoje a dohlíží na přijatá opatření pro rozborové práce prováděné vojenskými vědeckými pracovišti. Vědečtí pracovníci jsou organizačně zařazeni i na funkce u jiných pracovišť, a to ve skupině systémů štábu obrany.

Na základě dohody mezi ministerstvy obrany USA a Velké Británie působí u vědeckého štábu ministerstva obrany úřad zabezpečující účast na programu Strategické obranné iniciativy (SDI), který sleduje britskou účast uvedeného programu u pracovišť ministerstva obrany i civilních výzkumných, výrobních organizací.

Náčelníci štábů druhů ozbrojených sil jsou veliteli jednotlivých druhů ozbrojených sil, zároveň odborními poradci náčelníka štábu obrany a ministra obrany. Jako členové štábu obrany se podílejí na formulování požadavků uskutečňování vojenské politiky.

Správa vojenských dodávek slučuje zájmy a potřeby ministerstva obrany se zájmy i možnostmi hlavních zbrojních dodavatelů v souladu s finančními prostředky danými vojenským rozpočtem. Ovlivňuje výzkumné a výrobní programy zbrojních firem na základě sjednaných kontraktů. Řídí státní zbrojní továrny, zařízení vojenského výzkumu a vývoje.

V čele stojí náčelník správy vojenských dodávek, který je cestou stálého státního podsekretáře podřízen ministru obrany. Ve své funkci je odpovědný parlamentu. Dalšími poradci ministra obrany v oblasti zbrojních dodávek jsou státní ministr pro zbrojní dodávky a parlamentní státní podsekretář pro zbrojní dodávky. Náčelník správy vojenských dodávek předsedá Radě pro řízení správ jednotlivých druhů ozbrojených sil a ředitel organizace pro zbrojní export.

Ministerstvo obrany zaměstnává více než 20 000 vědeckých a vědeckotechnických pracovníků, z nichž většina je zaměstnána v oblasti vojenských dodávek. Vedou strategický výzkum v odvětvích, pro něž civilní zařízení nemají technické kapacity. Vědeckí pracovníci jsou také organizačně zařazeni jako analytičtí pracovníci ve štábu obrany a vědeckém štábu.

Více než 8 000 vědeckých a vědeckotechnických pracovníků působí u osmi výzkumných ústavů, které se zabývají výzkumem v oblasti elektroniky, výpočetní techniky, radiolokátorů, chemie, biologie, jaderné fyziky, základních vědních oborů (materiály, hnací jednotky, senzory, řídicí a kontrolní systémy). Výzkumné ústavy jsou velmi moderně zařízeny.

Samostatnou součástí je Výzkumné informační středisko obrany, které má dvě velké skupiny. První zodpovídá za knihovnu výzkumných zpráv, rešeršní službu a publikace, druhá za informační technologii a administrativu. Je ústředním depozitářem i rozdělovnou vědecké a technické literatury ministerstva obrany.

Důležitou roli v oblasti rozvoje vědy a techniky hraje v britských ozbrojených silách pět vysokých vojenských škol s pořádáním sympozií, seminářů a zpracováváním vědeckých prací. Úzká spolupráce je i s civilními vysokými školami a institucemi, jakož i společnostmi, které tvoří bývalí nebo aktivní vojáci i osoby mající zájem o vojenské otázky.

-JM-